

עבודת חקר בביולוגיה

ים המלח ומפעליו

הקשר בין התייבשות הימה לבין הפרטת מפעליו

עבודה ומחקר - יהונתן מויזה

23.4.08

י"ח בניסן, תשס"ח

תוכן עניינים

מבוא.....	עמ' 2
פרק א' – מפלס ים המלח.....	עמ' 4-7
פרק ב'- מפעלי ים המלח והפרטתם.....	עמ' 8-12
שאלת החקר.....	עמ' 13-14
משוב.....	עמ' 15
רשימה ביבליוגרפית.....	עמ' 16

מבוא

ים המלח הינו אוצר הטבע החשוב ביותר שקיים בישראל. "מפעלי ים המלח", חברה משגשגת מקבוצת "כימיקלים לישראל", הממוקמת באגן הדרומי של הימה, מפיקה ממי הימה חומרים שונים ומייצאת אותם לעולם כולו בסכומי עתק.

בתחילת דרכה הייתה החברה בבעלות המדינה, שאיחדה אותה יחד עם מפעלי כימיקלים נוספים בארץ לחברה אחת תחת השם "כימיקלים לישראל". בתקופה זו הניבה החברה רווחים עצומים לקופת המדינה בסדר גודל של 120 מיליוני שקלים בשנה.

בשלב מסוים, החליטה המדינה כי יש להוציא את המפעלים משליטתה. היא הפריטה אותם בשוק ההון ומכרה את מרבית מניותיהם לגופים פרטיים.

לכאורה, נראה צעד זה חלמאי לגמרי, הרי המפעלים היו אחד מנכסיה הגדולים והמניבים ביותר. מה האינטרס של מדינתנו, הענייה באוצרות טבע, להוציא מידיה שליטה על "מכרה זהב" של ממש? יש להניח כי קבלת ההחלטה על הפרטת המפעלים נעשתה במטרה של הטבה למדינה, ממניעים רציניים וכבדי משקל.

במידה וההחלטה לא התקבלה ממניע כלכלי, שנראה מגוחך נוכח הנתונים, יש לסבור כי נעשתה בעקבות מניע נוסף.

לאחר מחקר רב בנושא, הגעתי למסקנה כי החלטה זו קשורה קשר הדוק לתופעת ירידת המפלס, ממנה סובל ים המלח מזה עשרות שנים.

מה הקשר בין ירידת המפלס להפרטת המפעלים? על שאלה זאת בדיוק אנסה לענות בעבודת חקר זו.

מפלס ים המלח

ים המלח הינו אגם סגור הנמצא בנקודה הנמוכה ביותר על פני כדור הארץ. הוא ידוע בהרכב מימיו הייחודי ובמינון המלחים הגבוה המצוי בהם.

העובדה כי שרשרת הניקוז המחזורית על פני כדור הארץ מתבססת על כוח כבידה והפרשי גובה בין מקורות מים גרמה לים המלח להיווצר כאגם סגור וחסר מוצא שהמים הנכנסים אליו ממקורות ניקוז שונים יוצאים ממנו בהתאדות בלבד.

במצב האוטנטי, טרם התערבות האדם, תנאי האקלים במקום גרמו להתאדות מים בשיעור דומה לשיעור המים שזרמו לימה. כאשר התווספה כמות מים נוספת, שטח פני הימה גדל וכן גדלה החשיפה לשמש והתאדות המים. כך נשמר במשך אלפי שנים איזון רגיש שסייע למחזוריות בריאה של הימה ולמפלס מים יציב.

במאה ה-20 החל האדם להתערב במחזור המים באזור ולהפר את מחזוריותו הטבעית של ים המלח באופן דרסטי. בעקבות פעולות שונות שביצע, נוצר בימה מאזן מים שלילי בשיעור של כ-650 מליון מ"ק בשנה. למאזן מים שלילי זה מספר סיבות עיקריות:

ראשית, לים המלח מספר מקורות מים הנשפכים אליו מכל צדדיו (נהר הירדן, נחל ארנון, נחל זרד, נחל חשבון, ואדי עויון מוסא, ואדי זרקא מעין, נחל הערבה, נחל קדרון, וכמה עשרות נחלי אכזב). נהר הירדן היה מאז ומתמיד מקור המים העיקרי שזרם אל ים המלח וכך אפשר את קיומו.

מצב זה השתנה מאז שהחלה מדינת ישראל לשאוב מים מהירדן במקביל לניצול מי הירמוך (הגדול בנהרות עבר הירדן המזרחי) על ידי ירדן וסוריה. פעולות אלו ביטלו את האיזון היחסי שהתקיים בין המים הנכנסים לים המלח ובין המים היוצאים ממנו. בימים עברו, מקורות המים שנשפכו לימה הוסיפו אליה כמות מים בשיעור של מיליארד עד

מיליארד וחצי מ"ק בשנה (בקורלציה לכמות המשקעים השנתית) אך כיום, כאשר 10% בלבד ממי הירדן זורמים אליה, הצטמצמה כמות המים הנכנסת לשיעור של 350 מליון מ"ק בשנה בלבד.

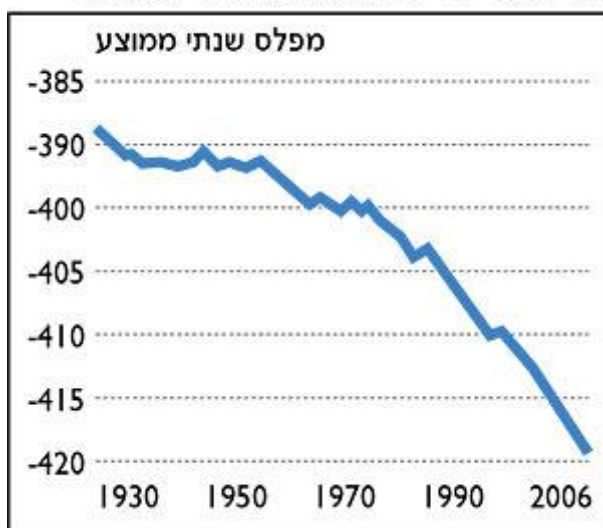
סיבה נוספת למאזן המים השלילי היא פעילותה של קבוצת מפעלים הממוקמים באגן הדרומי של ים המלח. המפעלים, שחלקם בבעלות ישראלית וחלקם בבעלות ירדנית, מפיקים ממי ים המלח כימיקלים שונים הנחוצים לתעשיות מגוונות בעולם. במהלך תהליך הייצור, שואבים המפעלים מים מהאגן הצפוני של הימה ומזרימים אותם לבריכות אידוי מיוחדות בשליטתם הממוקמות באגן הדרומי. בבריכות האידוי מאדים המפעלים את המים באופן מואץ, על מנת שיוכלו להוציא מהם את המלחים הנחוצים. פעולה זו בלבד גורמת לאידוי מלאכותי של עוד כ-250 מליון מ"ק ממי הימה בכל שנה.

אם כן, מניעת כניסת מים חדשים לימה במקביל לשימוש במים קיימים לצרכי תעשייה יצרה מאזן שלילי שהוביל למצב של גירעון מים שנתי בשיעור של כ-650 מיליון מ"ק בכל שנה.

כתוצאה ממאזן המים שנפגע החל מפלס המים בימה לרדת בעקביות. במהלך 30

השנים האחרונות ירד מפלס המים בכ-20 מטרים. ירידת המפלס גורמת גם להקטנת שטח הימה. בשנת 1950 השתרע ים המלח על פני שטח של כ-1000 קמ"ר אך כיום קטן שטחו לכ-650 קמ"ר בלבד. קצב ירידת המפלס עומד כיום על כמטר ועשרים סנטימטר בכל שנה.

מפלס ים המלח 1930-2006

מקור: המכון הגיאולוגי והשירות ההידרולוגי

הירידה במפלס המים גורמת להיווצרות של תהליכים שונים שלהם השלכות חמורות על כל תוואי החיים באזור.

ראשית, עם ירידת מפלס מי הימה, יורד גם מפלס מי התהום המלוחים הנמצאים בסמוך אליה. את מקומם של מי תהום אלו תופסים מי תהום מתוקים, אשר זורמים אל הים באופן מואץ ונבלעים בו. מצב זה גורם להתרוקנות מהגרי המים המתוקים באזור. קצב אבדן מי התהום המשוער כתוצאה מתהליך זה מהווה מחלוקת. בעוד כי גורמים בירדן עומדים אותו בלמעלה מ-400 מליון מ"ק על כל מטר של ירידת המפלס, מעריך אותו המשרד לאיכות הסביבה הישראלי בכמה עשרות מיליוני מ"ק בלבד.

נוסף לאבדן אוגרי המים, גורם המצב המתואר להופעת בורות ענקיים באזור המכונים "בולענים". הבולענים נוצרים כתוצאה מחדירה של מי התהום לאדמה העשויה מגבישי מלח. מי תהום אלו ממיסים את המלח וכך נוצר בור עצום הנבקע באדמה באופן פתאומי. עומקו של הבור עשוי להגיע ל-20 מטר ולקוטר של-25 מטר. תופעת הבולענים החלה כבר בתחילת שנות השבעים של המאה ה-20 במערב ים המלח, אך בעקבות המשך ירידת המפלס באופן דרסטי, התפשטה התופעה וכיום היא קיימת באזור ים המלח כולו. בעשור האחרון נפערו כאלף בולענים לאורך חופי הימה, כאשר בכל אתר מספר הבולענים שונה. סוגיית הבולענים משבשת את אורך החיים התקין באזור, ומשפיעה רבות על ההתיישבות והפיתוח בו.

נוסף לסוגיות אלה, השינוי במפלס הימה ובגודלה יוצר פגיעה במערכת האקולוגית הייחודית המתקיימת באזור ים המלח. כידוע, ערעורה של מערכת אקולוגית עלול להוביל לנזק בלתי הפיך לבעלי החיים ולצמחיה האזורית, נזק שלעתיים מביא אף להכחדתם. המערכת האקולוגית בים המלח כוללת ציפורים נודדות, המשתמשות בימה כתחנת עגינה במהלך נדודיהם, חסרי חוליות וסוגים שונים של יונקים המאופיינים לאזור כגון שפני סלע, יעלים, ואף נמרים בודדים. נוסף לזאת, נמצאים בסכנה גם מינים שונים של צמחים נדירים ובעלי חיים זעירים שחלקם חיים אף בימה עצמה כגון אצות, פטריות וחיידקים. כל אלה נמצאים בסכנת קיום ממשית בעקבות ירידת המפלס.

המצבים והתהליכים שתוארו לעיל מביאים לפגיעה בתשתית התחבורתית, במבנים, בחקלאות ובתיירות המקום. פגיעה זאת מחמירה משנה לשנה, וצפויה להמשיך ולהחמיר בעתיד, גם במידה וינקטו פעולות לריסונה. אם זאת, נקיטה של צעדים נכונים צפויים להפחיתה במידה ניכרת.

מפעלי ים המלח והפרטתם

מפעלי ים המלח הם אוגד מפעלים לייצור כימיקלים מקבוצת "כימיקלים לישראל" הממוקמים סמוך לחופו הדרום מערבי של ים המלח. המפעלים, הידועים ברווחיותם הרבה מיום הקמתם, מפיקים ממי הימה חומרים הנחוצים לתעשיות שונות בעולם, שהעיקריות שבהן הן תעשיית הדשנים, הקוסמטיקה, והתרופות.

פעילות המפעלים החלה טרם קום המדינה בהשראת חזונו של בנימין זאב הרצל לפיו תתבסס המדינה העתידית לקום על אוצרות ים המלח כיסוד לכלכלתה.

בשנת 1911 הגיע ארצה משה נובומייסקי למטרת בחינת הפוטנציאל הכלכלי הגלום במי הימה. במהלך שהותו במקום גיבש מספר רעיונות לייצור העתידי. אחד מרעיונותיו המרכזיים היה שהמפעלים שיוקמו יעשו שימוש באנרגית שמש, אנרגיה השופעת במקום.

בשנת 1929 קיבל נובומייסקי זיכיון לניצול אוצרות ים המלח משלטונות המנדט הבריטי, ושנה לאחר מכן הקים בקליה שבצפון הימה את המפעל הראשון לייצור אשלג.

במהלך השנים הבאות התעורר הצורך להקמת בריכות אידוי למפעלים, שייעלו את תהליך הייצור. עקב כך בשנת 1934 הוקם המפעל השני בסדום שבדרום הימה שם מפלס המים היה נמוך, מה שאפשר את הקמת הבריכות.

במהלך מלחמת העצמאות נהרס מפעל האשלג קליל, והשליטה באגן הצפוני הועברה לידי הירדנים. עובדי המפעל, שנאלצו לעוזבו, הצטרפו לעובדי המפעל הדרומי.

לאחר המלחמה הוקם בצדו הירדני של ים המלח "מפעל האשלג הירדני", והמפעל הישראלי, שבעת המלחמה פעילותו הושבתה עקב היעדר גישה, חזר אף הוא לפעילות. במהלך השנים הבאות הוקמו במקום מספר מפעלים נוספים.

בשנת 1952 קנתה ממשלת ישראל את השליטה במפעלים מיידים נובומייסקי ואיחדה אותם תחת השם מי"ה – "מפעלי ים המלח בע"מ". למרות רווחיות המפעלים והתחזיות החיוביות לגידול רווחיהם בעתיד, הסכים נובומייסקי להעבירם למדינה ללא היסוס, זאת בשל היותו אדם ציוני שרצה ברווחת המדינה.

במשך השנים הבאות הקימה המדינה מספר מפעלים נוספים, ביניהם מפעל לייצור אשלג שהוקם בשנת 1954, ומפעל לייצור ברום שהוקם שנתיים אחריו. כמו כן, הוקמו באגן הדרומי של הימה בסמוך למפעלים בריכות אידוי נוספות, שבשנת 1966 הגיע שטחן ל-135 קמ"ר.

בשנת 1961 נחקק בממשלה חוק זיכיון מיוחד שהגביל את ההיתר על הפקת כימיקלים מים המלח לחברה מי"ה בלבד, והפך את אופן שליטת החברה באוצר הטבע לשליטה מונופולית. זיכיון זה אפשר בין השאר בעצם היות החברה חברה ממשלתית, שליטה על אזור המפעלים כולו וחופש בנייה בו, ללא מחויבות להיצמדות לחוקי הבנייה והתכנון המוחלים במדינה. צעד זה נועד להמריץ את הפיתוח באזור, שהיה מתון באותו זמן.

בשנת 1968 איחדה ממשלת ישראל את כל מפעלי התעשייה הכימית בארץ, שבהם נכללו בין השאר מפעלי ים המלח, לחברה אחת רבת מימדים בשם "כימיקלים לישראל".

בהדרגה החלו מפעלי ים המלח לתפוס תאוצה בעולם, והביקוש למוצריהם גבר. גורם זה הוביל להקמת מפעלים נוספים וכן לפיתוח שיטות ייצור מתקדמות ויעילות יותר שיגדילו את תפוקתם של המפעלים כך שיכלו לענות על הביקוש הרב.

בשנת 1980 הוקם מפעל חדש להפקת אשלג שפעל בשיטת הגיבוש הקר; שיטת ייצור חדשה שבאמצעותה הפרידו בין האשלגן הכלורי ובין הנתרן הכלורי בעזרת נפות.

דוגמה בולטת לקדמה הטכנולוגית הייתה כאשר הותקן מסוע מיוחד באורך 18 ק"מ להעברת האשלג מסדום

למישור צפע, אשר החליף את המשאיות הרבות שהיו נושאות את הסחורה בעבר.

עם עלייתו של יצחק רבין לשלטון בישראל בשנת 1992, החלה ממשלתו, בתמיכה של מפלגת העבודה ומרץ בתהליך של הפרטת "כימיקלים לישראל", שבהם נכללו גם מפעלי ים המלח. בחודש פברואר שבשנה זו מכרה המדינה כ-20% ממניותיה בשוק ההון בישראל, ושנה לאחר מכן מכרה כ-4.7% נוספים למשקיעים מוסדיים בארץ. בחודש דצמבר 1994 מכרה המדינה עוד כ-0.5% ממניות החברה בסכום מוערך של 16 מיליון ₪. בחודש פברואר 1995 זכתה "קבוצת אייזנברג" המחזיקה ב"חברה לישראל" בבעלות שאול אייזנברג במכרז שערכה המדינה לרכישת גרעין ניהול בשיעור 25% ממניות כימיקלים לישראל במחיר 231 מיליוני דולרים, מחיר הנמוך בצורה משמעותית משווי החברה באותה תקופה בשוק ההון. בשנת 1997 רכשה "החברה לישראל" מהמדינה חלק נוסף ממניות החברה. הסכום הכולל ששילמה "קבוצת אייזנברג" למדינה עבור מניות החברה הסתכם ב-930 מיליון דולר, בעוד ששוויים בשוק הוערך ב-2 מיליארד דולר. בשנת 1998 מכרה המדינה 30.74% ממניות החברה לעובדיה ולעובדיה בעבר.

בחוזה הזכייה של קבוצת אייזנברג במכרז, הושם דגש על השפעתם של מפעלי ים המלח על הימה עצמה, והמדינה התחייבה שהיא זאת שתפעל למציאת פתרון עתידי, כך שהמפעלים לא יצטרכו לשאת באחריות לפתרון הבעיה הצפויה להחריף.

משרד האנרגיה והתשתיות (שמו הנוכחי הוא משרד התשתיות הלאומיות), שאחראי בין השאר לניהול משאבי הטבע של המדינה, היה בעל נגיעה אישית ובלעדית להפרטת המפעלים (המשתמשים בים המלח כאוצר טבע).

במשך הפרטת המפעלים התאפיין משרד זה באי יציבות, אך אין להסיק מכך שהדבר נבא בהכרח מההפרטה עצמה. תחילה היה זה אמנון רובינשטיין שכיהן מתאריך 13/7/1992 משה שחל שהחליפו מתאריך 7/6/1993, ולבסוף היה זה גונן

שגב שכיהן טרם התפרקות הממשלה מתאריך 09/01/1995 ועד ה- 22/11/1995. אך למעשה, סיים גונן שגב את כהונתו בתפקיד רק בתאריך 18/06/1996 מפני שהמשיך לכהן בתפקידו גם בממשלה הבאה אחריכן בראשות שמעון פרס. פחות משנה לאחר מכן התחלפה הממשלה בשנית בראשות בנימין נתניהו. בממשלה זאת כיהן יצחק לוי כשר האנרגיה והתשתיות לחודש בלבד מתאריך 18/06/1996 ועד 08/07/1996. לאחר מכן תפס את מקומו אריאל שרון, ששינה את שם המשרד ל"משרד התשתיות הלאומיות" וכיהן עד סוף הקדנציה- מתאריך התפטרותו של יצחק לוי ועד תאריך 06/07/1999.

חשוב לציין כי למרות נגיעתו האישית של הנושא לשר האנרגיה והתשתיות, אין לשר זה די כוח פוליטי המאפשר לו להשפיע באופן משמעותי על הפרטות במשק, גם אם הן נוגעות לסמכותו הספציפית.

בשנת 1999 קנתה קבוצת האחים עופר את השליטה ב"חברה לישראל", שבה "כימיקלים לישראל" וכן מפעלי ים המלח במחיר זול של 330 מיליון דולר בלבד.

בשנת 2005 הוקם באגן הדרומי של ים המלח מפעל חדש לייצור מגנזיום בשיתוף פעולה ובבעלות משותפת עם חברת פולקסוואגן הגרמנית

בשנת 2007 האריכה הממשלה את חוק זיכיון ים המלח עד שנת 2030. החוק נשאר כשהיה (מתיר הפקת כימיקלים מים המלח ל"כימיקלים לישראל" בלבד), אך הועבר בו תיקון בלחץ ארגונים סביבתיים המחייב את המפעלים באופן מפורש ובניגוד לעבר להיצמד לחוקי הבנייה והתכנון כמו כל חברה אחרת בישראל.

למפעלי ים המלח תרומות מגוונות לתעשייה בישראל ולפיתוח הנגב.

ראשית, המפעלים הם המעסיקים הגדולים ביותר בנגב הצפוני, ומשמשים מקום עבודה ופרנסה ישיר לכ-1600 עובדים מכלל היישובים באזור. יתר על כן, פעילות המפעלים מספקת באופן הקיפי עבודה ופרנסה למספר אנשים המוערך באלפי איש; נהגים, עובדי רכבות, קבלנים

ואנשי שירותים למיניהם. כמו כן, חומרי הגלם שמספקים המפעלים למגוון התעשיות בארץ; מפעלי מישור רותם, מפעלי רמת חובב, מפעלי כימיקלים חיפה ומפעלים נוספים, מאפשרים את קיום פעילות מפעלים אלו באופן שותף, שלולא הצע חומרי הגלם כנראה ולא היו מוקמים לעולם.

כתוצאה מהיקף התעסוקה הגדול, עובדים רבים הרוצים לגור קרוב למקום עבודתם משתכנים ביישובים שבקרבת המפעלים (כגון ערד ודימונה), וכך משפיעים המפעלים על פיתוח יישובים אלו.

נוסף לזאת, פיתוח התעשייה באזור ים המלח הוביל לפיתוח מואץ של רשת התחבורה והתשתיות באזור. זאת כדי לאפשר לעובדים להגיע למקום עבודתם ביתר קלות, וכדי להקל ולהוזיל את הובלת המוצרים וייצואם.

במשך השנים ביססו מפעלי ים המלח את מעמדם כמפעלי הכימיקלים המשגשגים והרווחיים ביותר בישראל. היקף ייצוא החברה מהווה אחוז גדול מכלל הייצוא של מדינת ישראל, וכיום היא הרביעית בגודלה בעולם לייצוא מוצרים אלו.

מה הקשר בין הירידה המתמשכת במפלס ים המלח לבין הפרטת המפעלים המצויים בו?

כדי להבין את הקשר בין ירידת מפלס הימה ובין הפרטת המפעלים, יש להבין תחילה מהם הצידוקים המרכזיים למהלך של הפרטה לפי כלכלנים בכירים בעולם.

ראשית, מקובל להניח כי תהליך של הפרטה מקדם את התחרות בשוק. תחרות זו משפרת את השירות ומורידה את המחירים, וכך תורמת לצרכן. אם זאת, מחקרים שנעשו מראים כי העברת חברה מונופוליסטית לידיים פרטיות אינה מובילה בהכרח ליצירת תחרות, ומשום כך אינה תורמת לא למשק ולא לכלכלת המדינה עצמה. טענה זאת נכונה פי כמה בהפרטת "כימיקלים לישראל", משום שהחברה אינה משרתת את הציבור הישראלי, ומוצריה מיוצאים לחו"ל. במצב כזה תחרות לא תתרום כלל לצרכן. עניין התחרות נראה מגוחך עוד יותר, כאשר חקוק בממשלה חוק זיכיון מיוחד המתיר מפורשות הפקת מחצבים מים המלח ל"כימיקלים לישראל" בלבד, וכך קובר למעשה את אפשרות התחרות באופן סופי.

בנוסף לגורם זה, נטען כי הפרטת חברה משפרת את יעילותה ובכך תורמת אף היא לצרכן. שיפור הייעול נובא מכשירות דעתה של החברה הפרטית, שבניגוד למדינה, אינה פועלת על פי שיקולים פוליטיים וחברתיים. ההנחה היא שהפרטת חברה תביא להקטנה או לביטול המנגנונים הבירוקרטיים ובכך תקל על הצרכן בצריכת שרותיו. בדומה לקודם, גם צידוק זה אינו רלוונטי ל"כימיקלים לישראל" ששירותיה אינם נצרכים על ידי תושבי ישראל, ולכן אין בו תרומה למדינה ולמשק הישראלי.

הצדקה שלישית למהלך של הפרטה היא הצדקה כלכלית ממשלתית. מכירת חברות ממשלתיות מהווה מקור הכנסה לאוצר וכלי לצמצום הנטל התקציבי. ההצדקה לפיה יצטמצם הנטל התקציבי כתוצאה מהפרטת החברה נכונה רק במידה והחברה המופרטת מהווה נטל כלכלי על המדינה,

בשל היותה חברה מפסידה שאחזקתה עולה לקופת המדינה כסף רב. "כימיקלים לישראל" הייתה חברה מרוויחה ומשגשגת, שלא היותה נטל כלכלי על המדינה אלה הכניסה לקופתה סכומים גדולים בסדר גודל של 120 מיליוני שקלים מדי שנה. יתר על כן, מכירת "כימיקלים לישראל" הניבה אמנם רווח מיידי גדול למדינה, אך בחשיבה לעתיד היה ברור לכל הדעות כי לא יעבור זמן רב עד שהרווח המצטבר מהכנסות המפעלים יהפוך לגדול מהכנסותיה החד פעמיים של המכירה.

אם כן, בהיעדר מניעים ברורים, מה היה אינטרס המדינה בהפרטת "כימיקלים לישראל"? ובכן, לפי המחקר שערכתי בנושא, ההחלטה על הפרטת החברה נבאה דווקא משיקולים פוליטיים, הקשורים בנזק הגורמים המפעלים לסביבתם.

כפי שנאמר, למפעלי ים המלח חלק ניכר מהאשמה בירידת מפלס המים בימה, שלה מגוון השלכות הרסניות על כל תוואי החיים באזור. כאשר המדינה אחזיקה במפעלים, היא נשאה באחריות על הנזקים באופן ישיר ונאלצה להתמודד איתם. עובדה זו נובעת מכך שחברת מדינה, בניגוד לחברה פרטית, מושפעת משיקולים פוליטיים וחברתיים, ובעלת מחויבות לשמירה על אינטרס הציבור, שהוא, בהקשר זה, שמירה על ים המלח והאזור כולו. לעומת זאת, חברה המוחזקת על ידי גופים פרטיים מורשת לפעול לפי אינטרסיה הכלכליים בלבד.

מדינת ישראל, בערמומיותה יש לאמר, העדיפה לברוח מאחריות מתבקשת, ובמקום לטפל בבעיה לגופו של עניין, באופן שעשוי לכלול את סגירת המפעלים הגורמים לייבוש, העדיפה להפריט את המפעלים כך שיהיו בידי גופים פרטיים חסרי סמכות.

דומה הדבר למשל הידוע של איזופוס על האוזה שמטילה ביצי זהב. במשל זה, שחט לבסוף האיכר את האוזה עקב חמדנותו שלא ידעה גבול, ואיבד את כל רכושו. רק שכאן מצאה המדינה פתרון יצירתי- מכירת האוזה בעודה גוססת כדי לא לשאת באחריות על מותה הקרב ובא.

סיכום

למרבה האירוניה, ים המלח, הידוע גם בשם "ים המוות", הגיעה למצב של גסיסה, ובלא אעשה דבר הוא עשוי אף להתייבש וכך למצוא את מותו.

כפי שראינו בעבודה, בהחלטה על תהליך ההפרטה לא הושמה שום חשיבות על שמירת הימה אלה היא נעשתה מתוך התייחסות לשיקולים פוליטיים בלבד - בריחה ממחויבות ואחריות על נזקי ירידת המפלס.

מצב זה הינו עגום ביותר ויאה למדינה חסרת ערכים שבמידה ותהפוך מדיניות זו לדרך חיים יש להניח שלא תגיע רחוק כלל. הפרטת "כימיקלים לישראל" מוכיחה שוב כי בעולם הפוליטיקה כמו בעולם הפוליטיקה, עדיפה שחיתות על מצפון בריא, פחדנות על תעוזה, אינטרסנטיות על שכל ישר, וכמו תמיד, נקבר נושא איכות הסביבה אי שם בתחתית סדר העדיפויות הלאומית.

מדינות נוספות בעולם הפריטו את אוצרות הטבע שלהם במטרה להפוך להיות מדינה קפיטליסטית. דוגמת בולטת לכך היא רוסיה, שאם התפרקות ברית המועצות הפריטה את כל אוצרותיה, צעד שיצר פערים עצומים בעם בין האוליגרכיים הרוסיים, שקנו את אוצרות הטבע מהמדינה והתעשרו, ובין העם שנשאר עני ורעב ללחם. דוגמאות נוספות הן מדינות ביבשת אפריקה, העשירה באוצרות טבע, אשר איבדו את השליטה באוצרות אלו שיכלו להוות בסיס לכלכלתן.

אם מדינת ישראל לא רוצה לסיים את דרכה בדומה למדינות אלו, אשר מוגדרות כיום כמדינות עולם שלישי, אלאה לחדול מהפרטת אוצרות טבע, בוודאי ובוודאי כאשר להפרטה משמעויות הרסניות על הסביבה הכוללת ואיכות החיים של תושבי ישראל.

רשימה ביבליוגרפית

- <http://globesonline.com/news/article.aspx?did=1000273580&fid=3077&nagish=1&nagish=1> •
- <http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=10256> •
- <http://www.adva.org/UserFiles/File/privatization.pdf> •
- <http://stwww.weizmann.ac.il/g-chem/learnchem/Print.asp?Kind=2&ID=7> •
- http://www.snunit.k12.il/heb_journals/biosfera/2409029.html •
- www.knesset.gov.il/MMM/data/docs/m01576.doc •
- <http://www.knesset.gov.il> •
- www.knesset.gov.il/MMM/data/docs/m00645.rtf •
- http://www.environment.gov.il/Enviroment/Static/Binaries/Articals/ds_low2_2.pdf •
- http://b7prt05.iclfertilizers.com/irj/servlet/prt/portal/prtroot/com.sap.portal.navigation.portallauncher.anonymous?NavigationTarget=ROLES://portal_content/com.sapro.iclportal/roles/com.sapro.portal_user/Production_Marketing/com.sapro.Dead_Sea_Works/com.sapro.DSW_About_Us •
- <http://www.mof.gov.il/reshut/1997/heb/afrata/doch98-3c.htm> •
- <http://www.motnet.proj.ac.il/scripts/article.asp?pc=865661400&item=168002098&gid=702679222> •
- <http://www.haaretz.co.il/hasite/pages/ShArtPE.jhtml?itemNo=709582&contrassID=2&subContrassID=21&sbSubContrassID=0> •
- <http://news.walla.co.il/?w=//931377> •
- <http://stwww.weizmann.ac.il/g-chem/learnchem> •
- <http://www.sviva.gov.il/Enviroment/Static/Binaries/Articals/higui ded sea 1.pdf> •
- <http://www.ynet.co.il/yaan/0,7340,L-190980-PreYaan,00.html> •
- <http://www.ynet.co.il/yaan/0,7340,L-14199-PreYaan,00.html> •
- <http://www.ynet.co.il/yaan/0,7340,L-14321-PreYaan,00.html> •
- <http://www.ynet.co.il/yaan/0,7340,L-14340-PreYaan,00.html> •